

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

REGION FÖRBUNDET
I KALMAR LÄN

Alkohol- och narkotikaförebyggande arbete i Kalmar län 2004

Alkohollagen

Tobakslagen

Förord

Problematiken runt tobak, alkohol och narkotika är sedan länge väl känd i vårt land. I en tid då vi öppnar våra gränser mot det övriga Europa och internationaliseringen blir allt mer påtaglig visar undersökningar att alkoholdebuten sker långt ner i åldrarna och narkotiska preparat blir allt mer lättillgängliga. Genom skärpt lagstiftning, nationella handlingsplaner samt genom att ställa statliga utvecklingsmedel till förfogande markerar statsmakterna vikten av att hejda den negativa drogutvecklingen. Särskilt betonas betydelsen av det alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet. Här är *kartläggning, analys och samordning av insatser* nyckelord.

Sedan 2001 inhämtar Statens Folkhälsoinstitut via länsstyrelserna uppgifter från kommunerna inom områdena förebyggande arbete, alkohollagen och tobakslagen. Rapporten baseras i stor utsträckning på dessa uppgifter, men bör också ses som ett led i Regionförbundets alkohol- och drogförebyggande arbete. Den utgör således en återföring i Folkhälsoinstitutet men även till kommunerna i länet och är en samlad beskrivning av:

- Alkohol- och narkotikasituationen på länsnivå
- Hur det förebyggande arbetet bedrivs såväl i kommunerna som på länsnivån samt
- Alkohol- respektive tobakslagen tillämpas.

Samarbetet kring utformningen av rapporten har dessutom bidragit till att öka kunskapen hos såväl Regionförbundet som Länsstyrelsen. Det är vår förhoppning att den kan utgöra en plattform för fortsatt utveckling inom dessa områden i Kalmar län. Denna rapport kan även användas för jämförelser med situationen föregående år då vi gav ut en liknande länsrapport.

Till sist vill Regionförbundet och Länsstyrelsen framföra ett tack till alla som bidragit med uppgifter och underlag till denna rapport. Författare till rapporten är samordnare Anders Svalin, Regionförbundet och socialkonsulent Lars-Erik Andervad, Länsstyrelsen i Kalmar län.

Kalmar den 14 september 2004

Länsstyrelsen i Kalmar län

Regionförbundet i Kalmar län

Stig Lindahl

Cecilia Nilsson

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	4
Bakgrund	4
Syfte	5
Metod	5
LÄNETS ALKOHOL- OCH NARKOTIKAPOLITISKA SITUATION OCH FÖREBYGGANDE ARBETE	6
Inledning och beskrivning av det förebyggande arbetet	6
Statsbidrag	6
Regional samordning	7
Bedömning av tendenser inom alkohol- och narkotikaområdet	7
Positiva utvecklingstendenser	8
Negativa utvecklingstendenser	8
AN-gruppen i Kalmar län	8
VisaLeg.nu - Länsgruppen	9
Drogvaneenkäten - FOKUS	9
Ansvarsfull alkoholhantering	10
Ungdomsarbetarkonferens	10
Musikprojekt	11
TILLÄMPNINGEN AV ALKOHOLLAGEN I LÄNET	11
TILLÄMPNINGEN AV TOBAKSLAGEN I LÄNET	12
Det alkohol- och/eller drogförebyggande arbetet (bilaga 1)	13
Fördelning av statsbidrag 2004 (bilaga 2)	12
Arbetet enligt alkohollagen (bilaga 3)	15
Arbetet enligt tobakslagen (bilaga 4)	16

SAMMANFATTNING

Mindre narkotika och alkohol bland skolelever och mönstrande.

Trenderna gällande alkohol och narkotika är generellt sett negativa i länet liksom landet i övrigt. Glädjande är att den stigande konsumtionen bland ungdomar synes ha brutits. CAN:s (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning) årliga rapport från mönstrande 18-åriga pojkar och elever i grundskolans årskurs 9 visar en minskad användning av narkotika och alkohol. Det är ett trendbrott men vi vet inte om det är en tillfällig minskning eller något bestående. Den vanligaste narkotikasorten att prova är cannabis, följt av ecstasy, amfetamin samt illegalt använda sömnmedel och lugnande medel.

Den enda ökningen inom alkoholområdet består av att allt fler mönstrande dricker sig berusade på cider och alkohol. Något färre pojkar i årskurs 9 snusar men bland flickorna ökar antalet snusare. I den senaste undersökningen var det 30 % av flickorna och 18 % av pojkarna som rökte. Det är något färre än tidigare år.

Bland mönstrande pojkar säger sig 10,9 % inte dricka alkohol. I Kalmar län är den siffran 9,2 %. Även antalet intensivkonsumenter av alkohol, antalet sniffare, antalet som provat narkotika och antalet som använt ecstasy är lägre än riksgenomsnittet. De två senaste visar dessutom de lägsta värdena i riket. Överstiger rikssnittet gör endast antalet snusare. Under våren 2004 har 2877 elever i grundskolans årskurs 8 svarat på en drogvaneenkät. Sammanställningen redovisas under hösten 2004. Utifrån den sammanställningen kommer nya strategier att göras både regionalt och lokalt.

INLEDNING

Bakgrund

Länsstyrelsens uppgifter inom folkhälsoområdet, alkohol- och drogområdet samt tobaksområdet regleras i lagstiftning och andra beslut av statsmakterna. De lagar, som i första hand berörs, är socialtjänstlagen (SoL), alkohollagen och tobakslagen. Enligt dessa lagar har länsstyrelsen tillsyn över kommunernas handläggning av lagstiftningen. Inom folkhälsoområdet har länsstyrelsen uppgifter bl a inom målområdena ”Minskat bruk av tobak och alkohol” samt ”Ett samhälle fritt från narkotika och doping och minskat bruk av överdrivet spelande”.

I 5 kap 1 § SoL anges bl a att kommunerna ska ”aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopingmedel”.

Inom missbruksområdet anges i 5 kap 9 § bl a att kommunen aktivt ska ”sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och vård han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket”.

Statsmakterna har under senare år preciserat politiken inom alkohol- och narkotikaområdet i nationella handlingsplaner (prop. 2000/01:20 resp. 2001/02:91). I handlingsplanen för att förebygga alkoholskador anvisas 450 mkr under åren 2001 – 2003. Därav erhöll länsstyrelserna 300 mkr i statsbidrag inom områdena Alkoholförebyggande insatser och Insatser för barn i missbruks- och våldsmiljöer. För 2004 avsattes 60 mkr för dessa områden

och 15 mkr som utvecklingsmedel för öppenvård av unga och missbrukare. I narkotikahandlingsplanen avsattes 325 mkr under åren 2002- 2004. Särskilda medel för statsbidrag anvisades inte till länsstyrelserna inom detta område. Däremot gjordes förtydliganden att de förstnämnda statsbidragen även ska användas inom narkotikaområdet.

I planerna betonas vikten av att samtidigt satsa på att stärka skyddsfaktorerna och att motverka riskfaktorerna på individuell-, social- och samhälls nivå. Insatser måste ske på alla preventionsnivåer och berör hela samhället.

Samtidigt med att besluten om de nationella handlingsplanerna togs fick Statens Folkhälsoinstitut på det centrala planet en ny organisation och ändrade uppgifter. Som en följd därav inhämtar länsstyrelserna, i samverkan med Folkhälsoinstitutet sedan 2001, enkäter från kommunerna inom områdena alkohol, tobak och förebyggande arbete. Denna rapport baseras i stor utsträckning på kommunernas uppgifter. Folkhälsoinstitutet publicerar även en sammanställning för hela landet.

Sedan hösten 2002 finns en regional samordnare anställd på Regionförbundet i Kalmar län för att förankra de nationella handlingsplanerna i länet. Av denna anledning ger Länsstyrelsen och Regionförbundet ut denna rapport gemensamt. Föregående år publicerades en motsvarande rapport gällande situationen 2003.

Syfte

Syftet med rapporten är följande.

- att vara ett stöd i arbetet med att förankra de nationella handlingsplanerna i länet
- att vara en kunskapskälla i länet gällande tillämpningen av alkohollagen, tobakslagen och det alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet
- att lämna en återföring till kommunerna och Statens Folkhälsoinstitut
- att utgöra en referens för framtida avstämningar inom berörda områden

Metod

Som angivits ovan utgör rapporten i första hand en sammanställning av uppgifter från de enkäter Länsstyrelsen inhämtat från kommunerna i länet 2004 (Formulär för länsrapport 2003). Utöver de frågor, som Folkhälsoinstitutet begärde, infogade Länsstyrelsen frågor om den översiktliga lägesbedömningen inom alkoholområdet. Uppgifter begärdes även om antalet serveringstillstånd i kommunerna. För besvarande av länsdelen begärde Länsstyrelsen vidare uppgifter från Polismyndigheten i Kalmar län gällande tendenser inom alkohol- och drogområdet.

Underlag till rapporten har även hämtats från Länsstyrelsens löpande kontakter med kommuner, allmänhet och olika verksamheter inom alkohol- och drogområdet. Den regionala samordnaren har vidare i sitt arbete fått information från kommunernas olika nätverk inom områdena.

En fördel vid sammanställningen var att uppgifterna kunde hämtas in automatiskt sedan de via Internet rapporterats in till Folkhälsoinstitutet.

LÄNETS ALKOHOL- OCH NARKOTIKAPOLITISKA SITUATION OCH FÖREBYGGANDE ARBETE

Inledning och beskrivning av det förebyggande arbetet

I och med att det alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet på den primära nivån berör alla kan flertalet av länets invånare på ett eller annat sätt sägas delta i arbetet på ett mer eller mindre medvetet sätt. Som aktörer inom området deltar i första hand föräldrar, ungdomar, skola, föreningsliv, arbetsplatser, näringsliv, massmedia och politiska församlingar. På den sekundära nivån där riskgrupper utgör målgruppen deltar i första hand socialtjänsten, fritidsgårdar, elevvården, föräldrar, polisen, klientorganisationer, personalhälsovården och primärvården. Den tertiära nivån vänder sig till utsatta personer med vårdbehov. Aktörer på denna nivå är i första hand socialtjänst, föräldrar, elevvården, BUP, sjukvården, kriminalvården och polisen.

Genom att det förebyggande arbetet är så mångfasetterat är det också så att det aldrig blir klart. Insatser kommer alltid att krävas inom området. Starka kopplingar finns även till folkhälsoarbetet (bl a det tobakspreventiva arbetet) och det brottspreventiva arbetet. Starka samband finns även gällande insatser inom olika områden. En nedskärning inom ett område får därför konsekvenser inom andra områden på kortare eller längre sikt.

På länsplanet agerar i första hand Kalmar läns landsting genom Folkhälsocentrum och Länsstyrelsen. Regionförbundet berörs även genom att länsamordnaren är knuten dit. Sedan 1995 finns även en länsamrådsgrupp – Alkohol- och narkotikagruppen (AN-gruppen). Under åren 1997 – 2002 arbetade gruppen enligt ett punktnykerhetsprogram för att minska alkoholskadorna i länet. Målsättningen i programmet var bl a att åstadkomma drogfrihet under graviditet och amning, ungdomsåren, arbetslivet, trafik och sjöliv samt idrotten. Samma målsättning finns fortfarande för AN-gruppen.

Bilaga 1 är en sammanställning av vissa frågor från Formulär för länsrapport 2003 – det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Tabellen visar att alla kommuner i länet har ett alkohol- och drogförebyggande arbete. De vanligaste områdena gäller anordnande av drogfria aktiviteter och strukturerade fritidsverksamheter. Inriktningen varierar i stor utsträckning mellan kommunerna.

Statsbidrag

Under 2004 har Länsstyrelsen erhållit 2,1 mkr i statsbidrag inom följande områden.

- Utvecklingsmedel för öppenvård av unga och missbrukare
- Insatser för barn i missbruks- och våldsmiljöer
- Alkohol- och drogförebyggande insatser

Till skillnad från tidigare år var bidraget ej uppdelat på de olika områdena. Länsstyrelsen har beslutat om statsbidrag med sammanlagt 2.068.500 kr varav 893.500 kr gäller alkohol- och drogförebyggande insatser. Kommunerna har i direkta medel erhållit totalt 900.000 kr, Kalmar läns landsting 150.000 kr, Regionförbundet i Kalmar län 225.000 kr och Fokus Kalmar län 650.000 kr. Övriga organisationer har erhållit 143.500 kr. Tyvärr var Länsstyrelsen tvungen att göra kraftiga prioriteringar bland ansökningarna. En jämförelse kan göras med föregående år då Länsstyrelsen kunde förmedla sammanlagt 3.909.000 kr i bidrag varav 2.234.000 kr avsåg förebyggande arbete. Flera av bidragen gäller insatser under mer än ett år och som regel sträcker sig insatserna över årsskiftena och därför kan bidragen inte alltid

hänföras till insatser samma år de beviljas. Även om många kommuner inte kunde beviljas egna bidrag innevarande år får kommunerna ändå del av stöden genom de länsövergripande satsningarna.

Ansökningarna och fördelningen av de olika bidragen framgår av bilaga 2.

Regional samordning

Med hjälp av delfinansiering från socialdepartementet anställde Regionförbundet i Kalmar län i slutet av augusti månad 2002 en länsamordnare för alkohol- och drogförebyggande insatser.

För 2003 och 2004 fastställdes följande delmål för arbetet

- Tillsammans med de lokala samordnarna och nyckelpersoner i kommunerna göra tydliga lokala strategier. (Ungdomsarbetare i Kalmar län har angivit en inriktning i det förebyggande arbetet: ungdomars engagemang – föräldrar som goda förebilder – väl informerade politiker och resurscentra)
- Utveckla nätverksarbetet med ansvariga för det brottsförebyggande arbetet, hälsoplanerare, alkoholhandläggare, fältsekreterare, fritidsledare
- Ordna mötesplatser och seminarier för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte. (Regionala samordnaren har ansvarat för olika mötesplatser för nätverksarbete och kompetensutveckling bl a Ungdomsarbetarkonferensen 2003 och 2004 samt nätverksträffar för alkoholhandläggare, lokala samordnare, fältsekreterare, brottsförebyggare).
- Ta fram aktuella basfakta och statistik kring alkohol- och narkotikaproblematiken till de lokala samordnarna. (Under året har ett arbete med kommunernas fältsekreterare, FoU-enheten Fokus Kalmar län, Länsstyrelsen och Regionförbundet inletts. Målet är att under 2004 publicera en kartläggning gällande grundskolans årskurs 8. År 2005 görs en enkät för gymnasieskolans årskurs 2).

Utanför delmålen har följande aktiviteter startats

- Tillsammans med länets alkoholhandläggare har ett arbete kring ansvarsfull alkoholservering inletts.
- Länsstyrelsen, Regionförbundet, kommunerna och Rock City (Hultsfred) har påbörjat ett musikprojekt. Målet är att under hösten 2004 ska cirka femton band/orkestrar ha spelat in en CD-skiva som ska delas ut till samtliga elever i årskurs 9 i länets alla skolor. Ett främjande arbete i de nationella handlingsplanernas anda.
- En webbportal har skapats för länets förebyggare. Ett sätt att lättare kommunicera och skapa sig en överblick.
- Ett elevstödjarprojekt drivs av Regionförbundet i samarbete med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Elevstödjarna finns på en del av länets skolor. Elevstödjarna har informerats om de nationella handlingsplanerna, det förebyggande arbetet och alkohol- och narkotikasituationen i länet.

Bedömning av tendenser inom alkohol- och narkotikaområdet

Kalmar län är ett utpräglat turistlän. En stor mängd turister besöker länet speciellt under sommarmånaderna. Vi kan se en ökning av Systembolagets försäljning, antalet serveringsställen och antalet serveringstillstånd. Det är inte ovanligt att göra inköpsresor till Tyskland eller Danmark för inköp av alkohol. Tillgängligheten är med andra ord stor.

Socialtjänsten och polisen rapporterar att det säljs alkohol från både bilar och lägenheter i länet. Denna alkohol kan ha tagits in i landet genom privatinförsel.

Enligt SoRad:s (Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning) sammanställningar över konsumtionen i riket och i Kalmar län konsumerar både kvinnor och män i Kalmar län något mindre är riksgenomsnittet. Konsumtionen är beräknad per invånare 15 år och äldre.

Kvinnor i Kalmar län	6,0 liter 100 % alkohol/år
Kvinnor i riket	6,1 liter 100 % alkohol/år
Män i Kalmar län	13,3 liter 100 % alkohol/år
Män i riket	13,6 liter 100 % alkohol/år

Positiva utvecklingstendenser

De nationella handlingsplanerna börjar sätta spår i länets kommuner. Kommunerna ökar sina ansträngningar att komma till rätta med problem kring droger och brott. Exempel på det är nya brottsförebyggande råd som bildas, nya policydokument som kommuner har antagit, man söker statsbidragspengar från länsstyrelsen i stor omfattning, fungerande nätverk, stort intresse för kompetensutveckling osv.

Föreningslivet gör stora insatser, exempelvis Kalmar Läns Nykterhetsförbunds (KLN:s) aktiviteter kring ”Alkoholen och våldet drabbar även barnen”, Hela människans nätverksbyggande och föreläsningsserie om ”De glömda barnen”, Kriminellas Revansch I Samhället (KRIS) som föreläser i hela länet om sin verksamhet och aktivt arbetar med missbrukare eller f d missbrukare.

Negativa utvecklingstendenser

Konsumtionen av alkohol ligger på en alltför hög nivå. Antalet stadigvarande serveringstillstånd och tillfälliga tillstånd till allmänheten ökar markant. Tillgängligheten ökar och priserna är på väg ner. Även narkotikan blir mer och mer tillgänglig.

Antalet personer, som omhändertogs enligt lagen om omhändertagande av berusade personer (LOB) uppgick till 1049 under året (2002 gjordes 1005 omhändertaganden i länet). Antalet misstänkta förare för trafiknykterhetsbrott uppgick till 373 och 39 förare var misstänkta för narkotikarelaterade brott. Länsstyrelsen återkallade 179 körkort där trafiknykterhetsbrott ingick som grund för återkallelsen. 2002 gällde motsvarande siffra 174 körkort. Tendensen förefaller nu gå mot en kraftig ökning eftersom Länsstyrelsen under första halvåret 2004 återkallade 98 körkort med motsvarande återkallelsegrund.

AN-gruppen i Kalmar län

Alkohol- och narkotikagruppen i Kalmar län bildades 1995. Gruppen utgör en arena för idé- och erfarenhetsutbyte inom alkohol- och narkotikaområdet. En uppgift är att skapa en samsyn mellan olika aktörer i länet, en annan att representera länet i nationella och länsövergripande sammanhang inom området. Aktiviteterna för gruppen berör på olika sätt följande politikområden:

- Alkohol- och narkotikapolitik
- Folkhälsopolitik
- Socialpolitik
- Rättsväsende- och kriminalpolitik

- Barn- och ungdomspolitik
- Utbildningspolitik

AN-gruppen har även varit medarrangör för Ungdomsarbetarkonferensen 2003 och 2004.

VisaLeg.nu - Länsgruppen

Den grundläggande tanken med VisaLeg.nu är att hjälpa handeln att bli bättre på att kontrollera legitimation på unga kunder och därmed också hjälpa butikerna att följa lagstiftningen. Det kan ofta vara svårt att avgöra om en person är exempelvis 16 eller 20 år vilket gör att underåriga ibland lyckas köpa folköl och tobak i handeln av misstag.

Målen för tiden fram till 031231 är:

- Förbättrade kontroller av detaljhandelns butiker i syfte att förhindra att underåriga kan köpa öl klass II och tobaksvaror
- Samarbetsavtal med 75 % av butikerna.

Utvärderingen ska besvara frågan:

- Om det blivit svårare för underåriga att köpa öl och tobaksvaror i butik
- Om kommunernas tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen fungerar tillfredsställande
- Om butikerna blivit bättre på att tillämpa ålderskontroll vid inköp.

Utvärderingen berör följande målgrupper:

- Ungdomar i åldern 15 – 18 år
- Ungdomar i åldern 18 – 25 år
- Föräldragrupper
- Anslutna handlare och butikspersonal
- Ansvariga politiker och tjänstemän i kommunen
- Socialtjänstens fält- och ungdomssekreterare
- Närpolisen.

De lokala hälsoråden engageras för biträde i samband med brukarundersökningar. Den slutliga utformningen av form och innehåll beträffande frågor, enkäter eller telefonintervjuer avgörs av huvudmännen gemensamt.

Uppföljningarna som gjorts i flera kommuner visar att kontrollen blivit bättre vid andra tillfället för provköp av folköl. Den samlade utvärderingen i länet är fortfarande ej klar. I en nationell utvärdering, som gjorts av Svensk Dagligvaruhandel, Alkoholkommittén och Statens folkhälsoinstitut, hade endast 51,4 % av butikerna en godtagbar ålderskontroll av butikerna.

Drogvaneenkäten - FOKUS

I Kalmar län finns ett länsomfattande nätverk av fältsekreterare som under några år arbetat med det drogförebyggande arbetet bland skolungdomar. Under en längre tid har nätverket försökt att hitta en fungerande modell för utformande och administration av en länsövergripande drogvaneenkät för skolungdomar.

Med stöd av Länsstyrelsen har under innevarande år startats ett samverkansprojekt mellan socialtjänstens fältsekreterare, Regionförbundet och Fokus i Kalmar län – IFOU. Projektet kallas Drogvaneenkät bland skolungdomar i grundskolans år 8 och gymnasieskolans år 2 i Kalmar län 2004 – 2005. Den första enkäten gjordes under våren 2004 och publiceras under hösten 2004.

Ansvarsfull alkoholhantering

Begreppet ”ansvarsfull alkoholhantering”, står för ett utvecklat, skadeförebyggande förhållningssätt i samband med servering av alkoholdrycker i restaurangmiljöer. Detta är frågeställningar av betydande vikt och omfattning och det rör attityder och synsätt hos flera yrkesgrupper knutna till restaurangbranschen.

Diskussionen om hur arbetet bäst ska implementeras och drivas i Kalmar län har förts under några år. Erfarenheter och kunskaper från STAD-projektet (Stockholm förebygger Alkohol och Drogproblem) har spelat en viktig roll och projektets resultat inspirerar till liknande satsningar. Ett arbete av den här karaktären bör dock vara anpassat till den verklighet som råder i de mindre landsbygdskommunerna i länet, snarare än att vara präglad av storstadsförhållanden.

Under arbetsnamnet ”ansvarsfull alkoholhantering – landsbygd”, avser vi att i en samverkan mellan kommunerna, Länsstyrelsen, polismyndigheten, Regionförbundet och självfallet restaurangbranschens företrädare, arbeta aktivt för att den ovan skisserade utbildningsatsningen kan starta under hösten 2004. Formellt kommer ärendet att hanteras som ett förslag till de kommunala nämnderna via regionförbundets styrelse. Vi avser att bilda en styrgrupp med representanter för de samverkande parterna, som arbetar med projektbeskrivning, målformulering och utbildningsmaterial. Länsstyrelsen har i skrivelse 2004-05-17 till socialnämnderna i länet begärt att varje kommun ställer sig bakom metoden och dess tillämpning.

”Ansvarsfull alkoholserving” bygger på en utbildningsdel där de utpekade yrkesgrupperna serveringspersonal och ordningsvakter, utbildas i frågor som rör hur man på en restaurang utvecklar och upprätthåller ett skadeförebyggande förhållningssätt i samband med alkoholserving. Vi bedömer det som viktigt att restaurangföretagets arbete med den egna alkoholpolicyn eller egenprogrammet, här ges en framträdande roll.

Utbildningarna bör planeras till två eller tre orter inom länet. Tänkbara alternativ är Borgholm och Västervik som kompletteras av antingen Kalmar eller Oskarshamn. Under styrgruppen ska en referensgrupp ansvara för utbildningsarbetet på varje ort. I referensgruppen ingår förutom projektledaren Anders Svalin, en ordsrepresentativ grupp av krögare (50 % av totalt medlemsantal i gruppen), en närpolis, en ordningsvakt samt tre alkoholhandläggare. Med utbildningarna i Kalmar som modell har vi skisserat en uppbyggnad av två utbildningsdagar.

- Block 1 Alkohollagen med de utpekade avsnitten samt missbruksfrågor.
- Block 2 Polisen om narkotika på krogen, nöjesrelaterat våld i krogmiljö, samverkan gällande tillsynsrollen, samt ordningsvaktens uppgifter.
- Block 3 Konflikthantering, utpekad som bärande del i utbildningen.
- Block 4 Alkoholpolicyn. Viktig del om innehåll och uppbyggnad.

Ungdomsarbetskonferens

Ungdomsarbetskonferensen i Kalmar län har blivit ett begrepp. Konferenserna är välbesökta och de senaste åren har det varit mellan 150 – 200 deltagare. De senaste åren har konferenserna varit förlagda på Öland

Att skapa mötesplatser, kompetensutveckling och att etablera nätverk har varit viktigt för ungdomsarbetare i länet. I den delen har ungdomsarbetskonferensen varit viktig.

Konferenserna har under de senaste åren handlat om rasism – främlingsfientlighet och att arbeta mot droger. Föreläsare från hela landet har deltagit men framförallt har konferensen lyft fram förebyggande arbete i Kalmar län.

Musikprojekt

Efter en förebild från Danmark provar Länsstyrelsen, Regionförbundet, Monokrom, TBV, Studieförbundet, Folkuniversitet, Rock City samt länets kommuner att samla unga musiker för att arbeta med "låtskriveri".

Målet är att ett band från varje kommun i länet ska få möjlighet att spela in en CD-skiva som ska delas ut till samtliga elever i grundskolans årskurs 9 i länet. Banden ska få hjälp med bearbetning av både text och musik av etablerade människor i branschen. Även inspelningarna leds av professionella människor.

Projektet är av främjande karaktär där vi vill hjälpa till att skapa en arena för ungdomar med intresset musik. I slutet av maj 2005 planeras ett releaseparty i Hultsfred där banden ska få framträda på Metropol inför ungdomar från hela länet. Projektnamnet är "Hög på livet".

TILLÄMPNINGEN AV ALKOHOLLAGEN I LÄNET

Länsstyrelsen i Kalmar län har ett avtal med Länsstyrelsen i Kronobergs län gällande tillsyn enligt alkohollagen (AlkL). Sedan 2000 finns ett väl fungerande samverkansavtal mellan länets kommuner gällande samarbete enligt AlkL. Särskilda avtal finns dessutom mellan några kommuner gällande samverkan om tillämpning av lagstiftningen. Avtalen underlättar på många sätt rådgivning, tillämpning, kompetensutveckling och tillsyn inom området. Liksom föregående år har Länsstyrelsen 2004 gjort verksamhetstillsyn i två kommuner enligt AlkL. Samordnad tillsyn enligt AlkL har skett under ledning av Länsstyrelsen under 2004 i Kalmar kommun.

Trenden med ökande antal serveringsställen fortsätter. Enligt kommunenkäten fanns det i länet den 31 december 2002 totalt 370 stadigvarande serveringstillstånd fördelade på 325 tillstånd för allmänheten och 45 tillstånd för slutna sällskap. Den 31 december 2003 hade antalet tillstånd ökat med 15 % till totalt 424 fördelade på 350 resp. 74 tillstånd. Antalet tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten ökade med 50 % från 44 tillstånd 2002 till 66 tillstånd 2003 vilket är en anmärkningsvärt stor ökning. En minskning skedde gällande tillfälliga tillstånd till slutna sällskap från 141 tillstånd 2002 till 112 tillstånd 2003. Antalet anmälda detaljhandelsställen för folköl ökade med 8 under 2003 till 319 vid årets slut.

I hälften av länets kommuner beslutades om återkallelse eller varning gällande serveringstillstånd. Antalet återkallelser var 22 och antalet varningar var 9. De vanligaste återkallelsegrunderna var att tillståndet ej utnyttjas längre och brister i ekonomisk skötsamhet. Inte i något fall skedde ingripanden till följd av brister i ordning och nykterhet eller överträdelse av åldersgränsen. Inte i något fall beslutade kommunerna om förbud eller varning gällande försäljning av folköl under 2003.

Tillsynsbesök på serveringsställen skedde i 11 av länets 12 kommuner och tillsynsbesök på detaljhandelsställen för folköl skedde i 10 kommuner under 2003.

I övrigt hänvisas till ovanstående avsnitt om VisaLeg.nu och Ansvarsfull alkoholhantering.

Bilaga 3 är en sammanställning av vissa frågor från Formulär för länsrapport 2003 – Arbetet enligt alkohollagen.

TILLÄMPNINGEN AV TOBAKSLAGEN I LÄNET

Central tillsynsmyndighet gällande tillämpningen av tobakslagen (TL) är Statens folkhälsoinstitut. Det regionala ansvaret vilar på Länsstyrelsen. Även Folkhälsocentrum i Oskarshamn arbetar regionalt med frågorna i Kalmar län.

Lokalt har varje kommun tillsynsansvaret för TL. Detta gäller såväl bestämmelserna om förbud mot eller begränsning av tobaksrökning i vissa lokaler som förbudet mot försäljning av tobak till minderåriga.

Tre av kommunerna har haft klagomål från allmänheten till följd av störningar från tobaksrök i restauranger. Sju kommuner har genomfört informationsbesök gällande bestämmelserna om begränsning av rökning i serveringslokaler. Endast Kalmar kommun har meddelat föreläggande eller förbud till följd av att bestämmelserna om rökning inte följts.

Noterbart är att inget strafföreläggande eller åtal skett gällande brott mot TL:s förbud att sälja tobak till minderåriga. Kommunerna eller Länsstyrelsen har ej heller meddelat något föreläggande enligt 20 § 2 st TL mot försäljning till minderåriga. Alla länets kommuner har gjort besök på försäljningsställen angående TL:s bestämmelser om åldersgräns.

Antalet försäljningsställen som anmält försäljning av tobak har ökat från 410 den 31 december 2002 till 432 i slutet av 2003. Tillsynsavgifter för tobaksförsäljning tas ut av sju av kommunerna. En kommun tar ut en anmälningsavgift.

Fr o m den 1 juni 2005 gäller en ändring i 2 § p 5 TL med innebörd att rökning blir förbjuden i restauranger och på andra serveringsställen utom när servering sker utomhus. Möjlighet kommer att finnas att inrätta särskilda rökrum i en mindre del av restaurangen. Servering eller annan restaurangverksamhet får ej ske i dessa utrymmen. Särskilda föreskrifter för tillämpningen kommer att utfärdas. Angeläget är att restauratörerna i god tid får information om dessa förändringar.

Bilaga 4 är en sammanställning av vissa frågor från Formulär för länsrapport 2003 – Arbetet enligt tobakslagen.

	<i>Det alkohol- och/eller drogförebyggande arbetet (bilaga 1)</i>									
		2. Har ett alkohol/och eller drogpolitiskt program antagits i kommunen? Vilket år antogs programmet?	6. Har kartläggningar genomförts avseende situationen på alkoholområdet i kommunen, t ex alkoholproblem, försäljning, tillgänglighet och andra förebyggande insatser?	8. Fanns det någon speciell samordnare för det alkohol- och/eller drogförebyggande arbetet i kommunen under år 2003?	9 Under vilken nämnd/styrelse var det alkohol- och/eller drogförebyggande arbetet i kommunen huvudsakligen organiserat under år 2003?	10. Bedrevs det något alkohol- och/eller drogförebyggande arbete inom kommunen under år 2003?	18. Hur finansierades det alkohol- och/eller drogförebyggande arbetet i kommunen under 2003? Med kommunala medel	18. Hur finansierades det alkohol- och/eller drogförebyggande arbetet i kommunen under 2003? Med anslag från länsstyrelsen	18. Hur finansierades det alkohol- och/eller drogförebyggande arbetet i kommunen under 2003? Med anslag från landstinget	18. Hur finansierades det alkohol- och/eller drogförebyggande arbetet i kommunen under 2003? Med andra medel
Västervik	2003	Ja	Ja	Kom.st	Ja	X	X			
Vimmerby	1997	Nej	10 %	Kult & fr	Ja	X				
Hultsfred	2004	Ja	100 %	Soc	Ja	X	X		X	
Oskarshamn	2002	Ja	Nej	Soc	Ja	X	X			
Högsby	Nej	Nej	5-10 %	Soc.	Ja	X	X			
Mönsterås	1998	Nej	Nej	Soc	Ja	X	X		X	
Kalmar	2004	Ja	100 %	Soc.	Ja	X	X		X	
Nybro	Nej	Ja	100 %	Kom st	Ja	X	X			
Emmaboda	2000	Ja	Ja	Soc.	Ja	X	X			
Torsås	Nej	Nej	50 %	Soc.	Ja	X				
Borgholm	1994	Nej	Nej	Soc.	Ja	X	X			
Mörbylånga	1997	Ja	Ja	Soc	Ja	X	X			

Fördelning av statsbidrag 2004 i Kalmar län för att förebygga alkoholskador, till ungdoms- och missbrukarvård samt till insatser för barn i missbruks- och våldsmiljöer

bilaga 2

kommunens namn	befolkning 2002	procent	ansökan om förebyggande medel	beslut förebyggande medel	ansökan om ungdoms o missbr.vård	beslut ungdoms o missbr.vård	ans. om ins. f barn i missbr o våldsmiljö	beslut ins f barn i missbr o våldsmiljö	summa beslutade bidrag
Västervik	36 913	15,7	300 000						0
Vimmerby	15 628	6,7	345 000	150 000	200 000				150 000
Hultsfred	14 893	6,3	15 000						0
Oskarshamn	26 161	11,2	125 000	125 000			118 000	100 000	225 000
Mönsterås	13 220	5,6							0
Högsby	6 300	2,7	112 000						0
Kalmar	60 066	25,6	350 000						0
Nybro	19 871	8,5			175 000	125 000			125 000
					200 000				0
Emmaboda	9 690	4,1	94 000		200 000	125 000			125 000
Torsås	7 293	3,1			48 000		175 000	150 000	150 000
Torsås					200 000				0
Borgholm	11 162	4,8	100 000						0
Mörbylånga	13 430	5,7	50 000	50 000	450 000	75 000			125 000
Regionförbundet			125 000	125 000					125 000
Regionförbundet			50 000	50 000					50 000
Regionförbundet			50 000	50 000					50 000
Fokus Kalmar län					100 000	100 000			100 000
Fokus Kalmar län			364 284	200 000	318 000		385 100	350 000	550 000
KLN			75 000	60 000					60 000
Ökraft			95 000	75 000					75 000
Kalmar landsting							300 000	150 000	150 000
RNS			200 000						0
UNF			8 500	8 500					8 500
Summa	234 627	100	2 458 784	893 500	1 891 000	425 000	978 100	750 000	2 068 500

	<i>Arbetet enligt alkohollagen (bilaga 3)</i>								
	2 Hur många detaljhandelsställen för folköl fanns det kommunen den 31 dec 2003?								
	3. Har kommunen, eller kommunen i samarbete med polismyndigheten, besökt detaljhandels- och serveringsställen för folköl i informations- och/eller kontrollsyfte under 2003?								
	7. Har något beslut om förbud och/eller varning meddelats av kommunen med stöd av 7 kap. 21 § alkohollagen år 2003? (Folköl)								
	11. Hur många tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten meddelades av kommunen under 2003?								
	11. Hur många tillfälliga serveringstillstånd till slutna sällskap meddelades av kommunen under år 2003?								
	15. Har något beslut om återkallelse av serveringstillstånd eller varning meddelats av kommunen med stöd av 7 kap. 19 och eller 20 §§ alkohollagen under år 2003?								
	16. Hur många beslut om återkallelser av serveringstillstånd / varningar meddelade kommunen med stöd av 7 kap. 19 och/ eller 20 §§ alkohollagen under år 2003?								
	Hur många stadigvarande tillstånd fanns det i kommunen 31/12 2003? Till allmänheten/Till slutet sällskap								
	Hur många alkohollärenden handlades i kommunen under 2003?								
Västervik	54	Ja	0	2	15	Nej	0/0	49/27	26
Vimmerby	21	Ja	0	9	2	Ja	1/1	24/10	37
Hultsfred	17	Ja	0	3	1	Nej	0/0	7/1	5
Oskarshamn	26	Ja	0	4	14	Nej	0/0	37/9	40
Högsby	10	Ja	0	1	5	Nej	0/0	8/0	1
Mönsterås	12	Ja	0	4	10	Nej	0/0	11/0	36
Kalmar	60	Ja	0	15	28	Ja	11/4	76/18	189
Nybro	21	Ja	0	9	6	Ja	4/0	14/4	15
Emmaboda	25	Nej	0	5	5	Ja	3/1	13/2	9
Torsås	12	Nej	0	4	0	Nej	0/0	8/0	7
Borgholm	38	Ja	0	8	6	Ja	1/1	71/2	15
Mörbylånga	23	Ja	0	2	20	Ja	2/2	32/1	24
<i>Summa</i>	<i>319</i>			<i>66</i>	<i>112</i>		<i>22/9</i>	<i>350/74</i>	<i>404</i>

	Arbetet enligt tobakslagen (bilaga 4)								
	4 Ibland kan frågor/klagomål komma från allmänheten... Har kommunen fått några sådana frågor/klagomål under 2003?	5. Har kommunen besökt lokaler eller motsvarande i informations- och/eller kontrollsyfte gällande tobakslagens bestämmelser om begränsning av rökning under 2003?	7. Har kommunen under år 2003 meddelat något föreläggande/förbud till lokal innehavare på grund av att bestämmelserna om begränsning av rökningen inte har följts?	9. Från och med den 1 jan 2003 ska alla serveringsställen (oavsett storlek) ha områden där rökning är förbjuden. Har kommunen genomfört några särskilda insatser med anledning av detta under år 2003?	10 Känner kommunen till någon försäljare inom detaljhandeln i kommunen som blivit åtalad/godkänt straffföreläggande för brott mot tobakslagens förbud att sälja tobak till minderåriga under år 2003?	14. Har kommunen besökt försäljningsställen i informations- och/eller kontrollsyfte gällande tobakslagens bestämmelser om åldersgräns vid tobaksförsäljning under år 2003?	15. Hur många försäljningsställen har kommunen besökt i informations- och/eller kontrollsyfte gällande tobakslagens bestämmelser om åldersgräns vid tobaksförköp under år 2003?	16. Hur många försäljningsställen med tobaksvaror fanns det i kommunen den 31 dec 2003?	17. Har kommunen infört tillsynsavgift för tobaksförsäljning?
Västervik	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja	7	130	650 kr
Vimmerby	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja	24	34	550 kr
Hultsfred	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	7	11	700 kr
Oskarshamn	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	26	26	500 kr
Högsby	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	10	14	Nej
Mönsterås	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	10	19	Nej
Kalmar	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja	49	62	400 kr
Nybro	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	18	34	800 kr
Emmaboda	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	1	27	anmavg.
Torsås	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja	16	16	Nej
Borgholm	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Ja	22	36	400 kr
Mörbylånga	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	23	23	Nej
<i>Summa</i>							213	432	